

Heriotza zigorra hildakoentzat

Jean Paul Laurensen *Formoso aita santua eta Esteban VI.a*, (1870), Formosoren hilotzaren aurkako epaiketa irudikatzen duen koadroa.

ERROMA, 896. Formoso I.a aita santua hil zen modu susmagarrian, zantzu guztien arabera Spoleto tarrek, Italiako noble familia boteretsuenetakoak, pozoituta. Formoso traidoretzat zuten Guido di Spoleto Italiako tronutik egozteko lortu zuelako. San Pedoren jarlekuan Bonifazio VI.a eseri zen orduan, baina ez luzaroan. Garai nahasiak ziren Vatikanon, mende eskasean 24 aita santu izendatu zituzten eta intrigak, konspirazioak, hilketak... ziren eguneroko ogia. Ondoren, Esteban VI.a izendatu zuten aita santu –hark ere ez zuen urtea beteko karguan– eta Lamberto di Spoleto ren alde lerratu zen berehala. Spoleto k Formosoren traizioa kondenatzeko eskatu zion aita santu berriari.

Eta, hala, 897. urte hasieran, Erromako kuria guztia bilduta, sinodo berezia antolatu zuten Formoso epaitzeko. Gorpua hilobitik atera eta, aita santuaren jantzi guztiak soinean, tronuan eseri zuten. Abokatua izateko aukera eta guzti eman zioten, baina hildakoa erruduntzat jo zuten berdin. *Urbi et orbi* bedeinkapena emateko erabiltzen diren hiru hatzak moztu zituzten eta gorpua Erromako kaleetan herrestan eraman zuten. Ondoren, gorpua erre eta Tiberrera bota zuten.

Arrantzale batek erreskatatu zuen Formosoren gorpua, eta Juan IX.ak haren irudia.

Rikardo III.a Ingalaterrakoa, Vlad Tepes Valakiako printzea –Drakularen

inspirazio iturria– eta Benito Mussolini ere hil ondoren berriro *hil* zituzten.

XVI. eta XVIII. mendeen artean Herbehereetako borroak oso lanpetuta ibili ziren, deliturik txikiengatik kondenatutakoak ere urkamen-dira eramateko joera zabaldu baitzen. Europa ia osoa hartu zuen asaldura erreformistaren ondoren, Herbehereetako eliza erreformatuarentzat suizidioa delitu larrietakoa zen, adierazten tentaldian erori izana adierazten baitzuen. Eta, jakina, beren buruaz beste egin zutenei heriotza zigorra ezartzen zieten.

Garaiko kronika batek dioenez, 1668ko ekainaren 23an gizon batek emazteari dirua eskatu zion pattarra erosteko. Emaztearen ezezkoa jasota, senarrak esan zion: “Deabruak eraman nazala nire burua urkatzen ez badut”. Eta emazteak: “Beti berdina esaten duzu. Egin ezazu nahi duzuna”. Ordu batzuk geroago emazteak senarraren gorpua aurkitu zuen. Handik hiru egunera gorpua berriro urkatu zuten jendaurrean, Volewijken, Amsterdametik gertu.

Esan beharra dago gaixotasun mentalak aringarritzat jotzen zituztela, egun bezala. Hala, epaitua erotuta zegoelako suizidatu zela frogatuz gero, epaileak exekuzioan ankerkeria eta laido publikoa arintzeko eskatzen zuten, nagusiki kondenatuaren familia gogoan. Kondenatuari berari ez zitzaien axola izango. ■

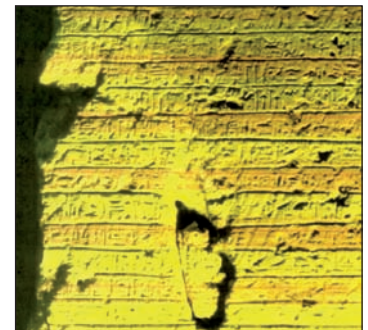
Arrastoak

Rosetta harriaren “ahizpa” aurkitu dute

TABUZIRIS MAGNA aztarnategi arkeologikoan, Alexandriaren hego-mendebaldean (Egipto), Dominikar Errepublikako arkeologo talde batek idazkuna dituen harlauza topatu du. Mamdouh Al Damati Egiptoko Antzinate ministroak adierazi duenez, aurkitutako piezak 2.200 urte inguru ditu, eta beraz, Rosetta harriaren garai berekoa da, Ptolomeo V.aren erregealdi ingurukoa (k.a. 204-180).

Rosettarekin duen antzekotasun nagusia da hieroglifikoez gain bestelako alfabetoetan idatzitako testuak jasotzen dituela. Kasu honetan, alfabeto demotikoan, herritar xeheek erabiltzen zuten idazkeran idatzitako bost lerrotan jasotzen da hieroglifikoen edukiaren itzulpena. Edo hori uste dute adituek, testuak ez baituzte oraindik erabat dezifratu.

Harria metro pasatxo luze eta 65 zentimetro zabal da, eta Rosettarekin duen alde nagusia da harlauza berriak ez duela grezierazko itzulpenik. Gainera, Rosetta askoz lehenago aurkitu zuten, eta funtsezkoa izan zen idazketa hieroglifikoa dezi-fratzeko. Ikusteko dago testu berriak zenbaterainoko ekarpena egingo duen zentzu horretan. ■

EGIPTOKO ANTZINATE MINISTERIOA